

MAŁGORZATA ULATOWSKA

KONKURENCYJNOŚĆ EUROPEJSKICH KONCERNÓW ENERGETYCZNYCH NA RYNKU ENERGII ELEKTRYCZNEJ

Streszczenie: Celem artykułu jest ukazanie funkcjonowania sektora elektroenergetycznego w krajach członkowskich UE w kontekście liberalizacji europejskiego rynku energii elektrycznej. Cele poboczne, pozwalające na szersze poznanie relacji pomiędzy narodowymi normami regulującymi działanie wewnętrznych rynków a prawami rynku europejskiego to: przedstawienie relacji i powiązań w strukturze kapitałowej europejskich koncernów energetycznych; ukazanie instytucji regulatora i przyjęcia systemu taryfowania i regulacji w poszczególnych krajach członkowskich; analiza rozwoju rynku energii elektrycznej w kontekście ekspansji koncernów energetycznych na rynki zewnętrzne. W konkluzji stwierdzono, że systematyczny rozwój europejskich koncernów elektroenergetycznych, przejęcia i fuzje kolejnych przedsiębiorstw skutkuje stałym umacnianiem ich pozycji na rynku energii. Brak połączeń transgranicznych uniemożliwia swobodny przepływ towaru, jakim jest energia, na europejskim rynku energii.

Słowa kluczowe: europejskie koncerny energetyczne, konkurencyjny rynek energii elektrycznej, handel transgraniczny

1. WSTĘP

Jednym z głównych celów polityki energetycznej UE jest liberalizacja rynku energii elektrycznej na obszarze całej Unii. Koncerny energetyczne zwiększając swoje udziały na zintegrowanym europejskim rynku energii systematycznie powiększają skalę działania i poszerzają zakresy działalności. Przykładem tego jest rynek niemiecki, na którym osiem przedsiębiorstw sieciowych skoncentrowano w czterech grupach kapitałowych: RWE, E.ON, EnBW i Vattenfall. Oprócz koncentracji wewnątrznarodowych trwa również ciągły proces ekspansji koncernów na rynki zewnętrzne¹. Polityki poszczególnych krajów w kwestii dostosowywania

¹ J. Smardz, W. Liszek, M. Sowa, M. Wiktorowicz, *Funkcjonowanie przedsiębiorstwa na polskim i europejskim rynku energii elektrycznej*, ARE, Warszawa 2008 r., s. 33.

sektora elektroenergetycznego do funkcjonowania na konkurencyjnym rynku energii nie są jednolite. Istnieje również pogląd, że strategiczny charakter tego sektora, ze względu na bezpieczeństwo energetyczne kraju, nie powinien być pozbawiony kontroli państwa. Potwierdzając to stanowisko państwowa własność przedsiębiorstwa elektroenergetycznego ukonstytuowana zostaje w ustawie przyjętej przez Sejm. Jednak bez względu na strukturę własności, wielkości koncernów i powiązania kapitałowe obejmują one sekwencję łańcucha działalności: wytwarzanie, obrót, dystrybucję energii elektrycznej i pozostałe na skalę międzynarodową. Niniejsza praca odnosi się do wspomnianych zagadnień. Zakres czasowy obejmuje 2008 rok. Wykorzystano w nim akty prawne UE i krajowe dotyczące sektora elektroenergetycznego, artykuły z czasopism branżowych, konsultingowych oraz opracowania statystyczne sporządzone na potrzeby elektroenergetyki.

2. STRUKTURA WŁASNOŚCIOWA

Funkcjonowanie przedsiębiorstw energetycznych na obszarze Europy Zachodniej przedstawiono w tabeli 1. Należy zauważyć, że już w 2001 roku rynek europejski był mocno podzielony pomiędzy wielkie koncerny energetyczne. Procesy łączenia spółek na prawach rynku kapitałowego objęły również branżę elektroenergetyczną. Struktura kapitałowa poszczególnych koncernów obejmowała: wytwórców energii elektrycznej, grupy kapitałowe zintegrowane z wytwórcami energii, przedsiębiorstwa elektroenergetyczne obejmujące obrót, dystrybucję energii. Rozszerzenie działalności na różne kraje europejskie zapewniało koncernom coraz silniejszą pozycję na rynku energii.

Strukturę własnościową największych energetycznych grup kapitałowych na dzień 31 grudnia 2008 roku przedstawiono w tabeli 2. Koncern Vattenfall był w 100 % własnością rządu szwedzkiego². Francuska Grupa EdF do 2004 roku była w całości własnością państwa. W 2008 roku udział państwa francuskiego w kapitale firmy wynosił 84,66%, pracowników 2%, a na francuskiej giełdzie CAC 40 i europejskiej Dow Jones STOXX Utilities skupionych było 13,2 % akcji w grupie inwestorów instytucjonalnych³. Niemiecki koncern RWE notowany był na niemieckiej giełdzie DAX. Pracownicy byli w posiadaniu 1% akcji, akcje własne wynosiły 6%, osoby prywatne posiadały 14%. Największy inwestor (RW Energie) był właścicielem 15% akcji, a fundusze powiernicze 5% akcji. Pozostałe 59% były w rękach inwestorów instytucjonalnych⁴. Następny niemiecki koncern E.ON to spółka giełdowa należąca do niemieckich i europejskich indeksów DAX, Dow Jones EURO STOXX 50 oraz Dow Jones STOXX Utilities⁵.

² Annual Report 2008, Vattenfall AB and Intellecta Corporate AB, Sweden 2009, www.vattenfall.com, s. 1

³ Annual Report 2008, EDF Group, www.edf.com, s. 13, 76

⁴ Annual Report 2008, RWE 2009, www.rwe.com, s. 29

⁵ Annual Report 2008, E.ON 2009, www.eon.com, s. 28

Tabela 1. Międzynarodowa działalność koncernów energetycznych z krajów Europy zachodniej w 2001 roku

Koncerny energetyczne	Austria	Belgia	Niemcy	Dania	Finlandia	Francja	Grecja	Irlandia	Włochy	Luksemburg	Holandia	Portugalia	Hiszpania	Szwecja	Wielka Brytania	Norwegia	Szwajcaria
EdF	a		a			a			a				a	a	b		a
ENEL							a		a								
RWE	a	b	a							a		a	a				a
E.ON	c	c	a	c	c	c			c	b	c	a	a	a	c	c	c
National Power											c	a	a		a		
Endesa												c	b		c		
Powergen															a		
Iberdrola												c	a				
Electrabel		a	c			c			c		a		c	c		c	
Vattenfall	c		a	a	a									a	c	b	b

a – bezpośrednia własność zdolności produkcyjnych

b – własność zdolności produkcyjnych poprzez własność zakładów dystrybucyjnych lub udziałów w innych kompaniach

c – brak aktywności produkcyjnych lecz obecność na rynku poprzez inne aktywności tak jak handel, import, eksport, dystrybucja

Źródło: opracowanie własne na podstawie: W. Mielczarski, *Elektroenergetyka w Unii Europejskiej, O miejsce dla Polski*, www.igeos.pl/doc/konsolidacja/Elektroenergetyka [styczeń 2010 r.]

Tabela 2. Struktura własnościowa dominujących europejskich koncernów energetycznych na koniec 2008 roku

Nazwa koncernu energetycznego	Państwo spółki dominującej/zależnej	Struktura własności
EdF	Francja	w 85% własnością państwa francuskiego, 2% pracowników, pozostałe 13% akcji na giełdach CAC 40 i STOXX
ENEL	Włochy	spółka giełdowa – na giełdzie Mediolan
RWE	Niemcy	spółka giełdowa – indeks giełdowy DAX
E.ON	Niemcy	spółka giełdowa – indeks giełdowy DAX
National Power	Wielka Brytania	spółka zależna RWE
Endesa	Hiszpania	spółka zależna ENEL
Powergen	Wielka Brytania	spółka zależna E.ON
Iberdrola	Hiszpania	spółka giełdowa – indeks giełdowy IBEX 35 i EURO STOXX 50
Electrabel	Belgia	spółka zależna GdF Suez (gazowej spółki giełdowej)
Vattenfall	Szwecja	w całości własnością państwa szwedzkiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Raportów Rocznych koncernów energetycznych za 2008 rok* umieszczonych na stronach internetowych [styczeń 2010 r.].

Iberdrola była koncernem hiszpańskim notowanym na krajowej giełdzie – indeks IBEX 35, grupujący 35 największych spółek giełdy w Madrycie oraz indeks Dow Jones EURO STOXX 50 ze strefą euro⁶. Właścicielem włoskiej spółki Enel w 21,1% było Ministerstwo Gospodarki, w 10,14% Kasa Depozytów (CDP⁷) oraz w 2,2% instytucja finansowa. Pozostałe akcje notowane były na giełdzie Mediolan, na której, zgodnie z unormowaniami prawnymi, poszczególni akcjonariusze mogli posiadać do 2% akcji⁸. Transakcje kapitałowe podmiotów sektora elektroenergetycznego są przeprowadzane na rynkach międzynarodowych.

Podmioty silniejsze kapitałowo przejmują mniejsze zagraniczne spółki. W 2005 r. przeprowadzono 527 transakcji na wartość 196 mld USD i w porównaniu do 2004 r. zwiększyły się o 15%. Krajowe konsolidacje stanowiły 71% ogółu transakcji. Wartość sprzedaży europejskich firm również wzrosła z 258

⁶ Annual Report 2008, Iberdrola 2009, www.iberdrola.com, s. 66

⁷ Cassa depositi e prestiti (CDP) jest spółką akcyjną pod kontrolą państwa włoskiego w 70%, pozostałe 30% jest w posiadaniu banku; zajmuje się finansowaniem rozwoju kraju, głównym źródłem finansowania są obligacje oszczędnościowe i oferty kont oszczędnościowych, które są bezpośrednio gwarantowane przez państwo włoskie, www.cassadpp.it/cdp/Areagenerale/English/index.htm [styczeń 2010 r.].

⁸ Annual Report 2008, Enel Rome 2009, www.enel.com, s. 267.

Tabela 3. Dziesięć największych transakcji transgranicznych i krajowych w sektorach prądu i gazu w 2005 r.

Wartość transakcji w mln USD	Nazwa firmy przejmowanej	Kraj firmy przejmowanej	Nazwa firmy przejmującej	Kraj firmy przejmującej
28.267*	Endesa	Hiszpania	Gas Natural	Hiszpania
14 310	Cinergy Corp	USA	Duke Cinergy Corp	USA
13 871	Electrabel (49,92%)	Belgia	Suez	Francja
11 195	ConstellationEnergy Group	USA	FPL Group	USA
10 334	Italenenergia Bis	Włochy	AEM/EdF	Włochy
9 400	PacifiCorp	USA	Berkshire Hathaway	USA
8 300	Teras Genco LLC	USA	NRG Energy	USA
7 246	EdF (10,36%)	Francja	Giełda Papierów Wartościowych	Międzynarodowe
5 583	GdF (20,55%)	Francja	GPW	Międzynarodowe
4 882	Enel	Włochy	GPW	Międzynarodowe

* w 2006 r. wyższą ofertę na Endesę złożył E.ON

Źródło: Światowa energetyka konsoliduje się, „Świat Energii”, 2006/4.

mln USD do 542 mln USD⁹. Według informacji zawartych w tabeli 3 największe transakcje miały miejsce nie tylko w Europie, ale również USA. W 2006 r. wartość transakcji wyniosła blisko 300 mld USD i była siedmiokrotnie wyższa w porównaniu do 2003 r. Liczba transakcji krajowych wyniosła 54% ogólnej liczby, a łącznie przeprowadzono ich 623. W sektorze energetycznym przeprowadzono transakcji więcej o 18% niż w roku poprzednim. W 2006 r. wśród krajów firm przejmowanych i przejmujących, oprócz europejskich i USA, znalazły się również Australia, Chiny, Malezja. Na europejskim rynku energetycznym liczba firm przejmujących wzrosła o 25%, a przejmowanych o 53% w porównaniu do roku poprzedniego¹⁰. W 2008 roku, pomimo kryzysu finansowego całkowita liczba transakcji kapitałowych wzrosła o 24%, jednak wartość ich spadła z 372,5 mld USD w 2007 r. do 220 mld USD, tj o 41%.

⁹ Światowa energetyka konsoliduje się, „Świat Energii”, 2006/4.

¹⁰ Transakcje kapitałowe w sektorze energetycznym. Przegląd za rok 2006, PwC, www.pwc.com/pl/pl/publikacje [styczeń 2010].

3. ANALIZA WIELKOŚCI SIECI ELEKTROENERGETYCZNEJ

W poszczególnych krajach europejskich, zgodnie z prawem UE, działalność przesyłowa i dystrybucyjna realizowana jest przez odrębne podmioty prawne. Według danych zawartych w tabeli 4 w poszczególnych państwach głównie pojedyncze podmioty obsługują krajowe systemy elektroenergetyczne (OSP).

Tabela 4. Ilość podmiotów obsługujących sieci przesyłowe i dystrybucyjne w krajach zachodnich UE w 2005 r.

Ilość operatorów	Austria	Belgia	Niemcy	Dania	Finlandia	Francja	Grecja	Irlandia	Włochy	Luksemburg	Holandia	Portugalia	Hiszpania	Szwecja	Wielka Brytania
liczba OSP	3	1	4	1	1	1	1	1	13	1	1	3	1	1	1
liczba OSD	130	26	876	110	90	148	1	1	168	9	18	13	330	175	18

Źródło: Konkurencja na rynkach energii elektrycznej w państwach Unii Europejskiej, „Biuletyn URE”, 2007/4.

Jedynie w Austrii i Portugalii utworzono po 3 przedsiębiorstwa przesyłowe, w Niemczech 4, a we Włoszech aż 13. Natomiast sieci dystrybucyjne potraktowano jako dobro lokalne i podzielono pomiędzy operatorów sieci dystrybucyjnych. (OSD) Ich ilość kształtuje się w granicach od 9 w Luksemburgu do 876 w Niemczech. Jedynie w Grecji i Irlandii nie dokonano rozdrobnienia rynku dystrybucyjnego i działają tam pojedynczy operatorzy. Model własności sieci elektroenergetycznych w państwach UE nie jest jednolity. We Francji, Włoszech, Norwegii, Szwecji Wielkiej Brytanii sieci przesyłowe stanowią własność państwową w 100%¹¹.

Obszary działalności największych koncernów energetycznych obejmują w swej strukturze poza wytwarzaniem i obrotem również przesył i dystrybucję, a niekiedy także górnictwo.¹² W tabeli 5 przedstawiono ilość produkowanej energii i liczbę odbiorców energii elektrycznej w 2008 r. Koncern francuski jest największym uczestnikiem rynku energii elektrycznej pod względem ilości wytwarzanej energii. Największą ilość odbiorców energii elektrycznej obsługuje włoski Enel, która wynosi blisko 50 mln, natomiast wytwarzanie energii jest siedmiokrotnie mniejsze (85 TWh) od francuskiego EdF, które wynosi ponad 600 TWh.

¹¹ W. Mielczarski, *Elektroenergetyka w Unii Europejskiej: O miejsce dla Polski*, www.igeos.pl/doc/konsolidacja/Elektroenergetyka [styczeń 2010 r.].

¹² D. Ciepiela, *Walka o własność*, „Nowy Przemysł”, 2007/11.

Tabela 5. Wielkość produkcji energii elektrycznej oraz liczba odbiorców energii elektrycznej w wybranych europejskich koncernach energetycznych w 2008 r.

Koncern	Produkcja energii elektrycznej brutto (w TWh)	Liczba odbiorców energii elektrycznej (w tys.)
Vattenfall	155,8	5.700
RWE	223,7	14.000
E.ON	229,0	25.000
EdF	610,6	41.000
Enel	85,4	49.000
Iberdrola	141,3	23.000

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów Rocznych koncernów energetycznych za 2008 r. umieszczonych na stronach internetowych [styczeń 2010 r.].

Przychody z podziałem na poszczególne rodzaje działalności przedstawiono w tabeli 6. W pozycji energia elektryczna ujęto przychody tytułu sprzedaży energii elektrycznej jako towaru oraz dystrybucji jako jej transportu do klienta. Najniższe wpływy uzyskał szwedzki koncern Vattenfall, które wyniosły 4,5 mld euro, natomiast najwyższe francuski EdF w wysokości blisko 12 mld euro. Włoski Enel, porównywalny do EdF pod względem ilości odbiorców i długości linii elektroenergetycznych, osiągnął przychody o 45% niższe.

Tabela 6. Przychody z poszczególnych rodzajów działalności energetycznych koncernów europejskich w 2008 r. w mln euro

Koncern	Przychody					
	Ogółem	Energia elektryczna	Gaz	Ciepło	Ropa naftowa	Pozostałe
EdF	64 279	61 458				2 821
E.ON	86 753	47 001	35 433			4 319
RWE	48 950	31 359	13 768		1 164	2 659
Enel	61 184	51.289				9 895
Iberdrola	25 196	19 663	3 058			2 475
Vattenfall	16 225	14 553		1 340		332

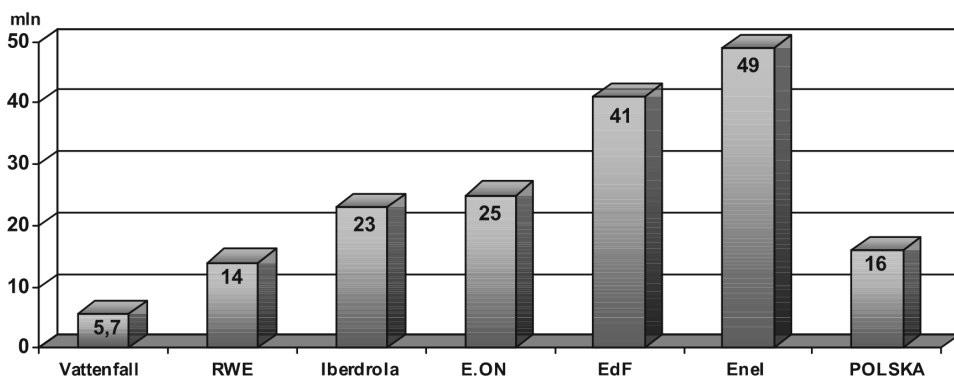
Źródło: jak w tab. 5.

Ceny dystrybuowania energii elektrycznej do klientów są regulowane indywidualnie przez każde państwo, elementy stanowiące podstawę do kalkulowania taryf dystrybucyjnych ustalane są autonomicznie przez krajowego regulatora. System zatwierdzania taryf przesyłowej i dystrybucyjnej w krajach członkowskich UE nie jest jednolity. W modelu ex-ante regulator sprawuje nadzór nad całym procesem tworzenia taryf i kształtowania warunków dostępu do sieci przy jednoczesnym kontrolowaniu dochodów osiąganych przez przedsiębiorstwa energetyczne z tej

działalności. Ta forma regulacji funkcjonuje w Austrii, Belgii, Francji, Grecji, Irlandii, Hiszpanii, Holandii, Portugalii, Włoszech i Wielkiej Brytanii. W drugim modelu – ex-post – regulator może być umocowany prawnie do kwestionowania taryf przedstawionych przez przedsiębiorstwa do zatwierdzenia. Ten sposób przyjęty został w Danii, Finlandii i Szwecji.

4. UDZIAŁ W RYNKU ENERGII ELEKTRYCZNEJ

Największe koncerny europejskie prowadzą obrót energią elektryczną łącznie dla blisko 160 mln konsumentów, co stanowi dziesięciokrotność wszystkich polskich odbiorców. Liczbę klientów poszczególnych koncernów i Polski przedstawiono na rys. 1. Dominującą pozycję stanowią włoski Enel i francuski EdF, które łącznie sprzedają energię dla 90 mln odbiorców. Podobną ilość nabywców posiadają niemiecki E.ON i hiszpańska Iberdrola, których łączna sprzedaż dokonywana jest dla prawie 50 mln odbiorców. Niemiecki RWE i szwedzki Vattenfall prowadzi działalność handlową energią dla odpowiednio 14 i 5,7 mln klientów.

Rysunek 1. Liczba odbiorców energii elektrycznej europejskich koncernów i Polski.

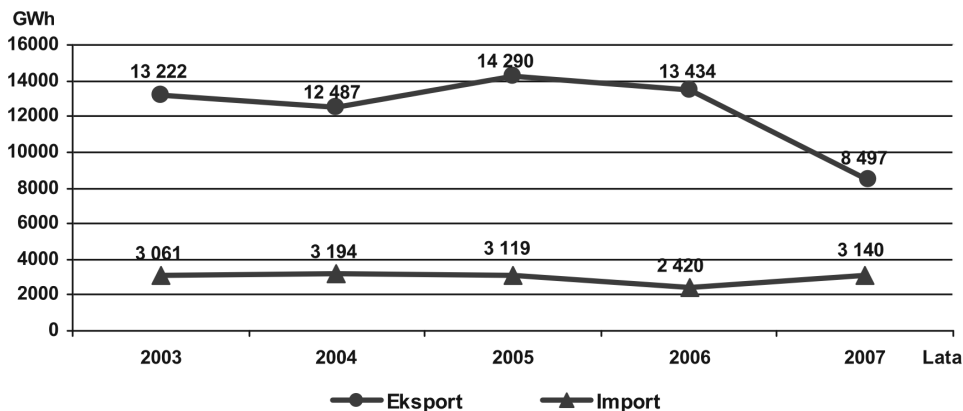
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: tabeli 5 i D. Ciepela, *Liberalizacja z oporami*, „Nowy Przemysł”, 2007/3.

Funkcjonowanie jednolitego rynku energii elektrycznej bez odpowiedniej wielkości połączeń transgranicznych nie jest możliwe. Zdaniem Komisji Europejskiej rozwój rynku znajduje się w fazie początkowej. Wyjątek stanowią kraje skandynawskie, których rynek regionalny postrzegany jest jako wstęp do utworzenia jednolitego europejskiego rynku energii elektrycznej.¹³ W Europie, w 2004 roku, nastąpił spadek postępu w tworzeniu połączeń międzysieciowych i inwestycji w infrastrukturę. Polskie sieci transgraniczne w omawianym okresie również charakteryzowały się niską możliwością przepływu energii między strefami.¹⁴ Eksport

¹³ J. Smardz, W. Liszek, M. Sowa, M. Wiktorowicz, *Funkcjonowanie przedsiębiorstwa na polskim i europejskim rynku energii elektrycznej*, ARE, Warszawa 2008, s. 6–7.

¹⁴ *Konsolidacja euroenergetyki będzie trwać*, „Nowy Przemysł”, 2006/1, s. 20–21.

energii elektrycznej wyniósł prawie 15 tys. GWh, natomiast import ponad 5 tys. GWh. Wielkości te, w porównaniu do rocznej produkcji energii, która w roku 2004 wyniosła ponad 153 GWh¹⁵, nie stanowią o wymianie transgranicznej, jako znaczącej pozycji w handlu międzynarodowym Polski. Poziom wymiany energii elektrycznej Polski z zagranicą w latach 2003–2007 prezentuje rys. 2. Saldo bilansu handlowego w 2007 roku obniżyło się o prawie 50% w porównaniu do lat poprzednich. Wzrost importu o około 30% i spadek eksportu o ponad 40% w porównaniu do 2006 roku spowodowało zwiększające się zapotrzebowanie na energię i trudności w zbilansowaniu krajowego systemu elektroenergetycznego, szczególnie w godzinach szczytowego zapotrzebowania.¹⁶

Rysunek 2. Wymiana międzysystemowa energii elektrycznej Polski w latach 2003–2007 w GWh

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie z działalności Prezesa URE-2007, Część II. Realizacja ustawowych obowiązków Prezesa URE, „Biuletyn Urzędu Regulacji Energetyki”, 2008/3.

Trudności z rozwojem połączeń transgranicznych mają kraje nowoprzyjęte do UE. Państwa nadbałtyckie nie są członkami UCTE¹⁷, natomiast nadal są połączone z rosyjskim systemem przesyłowym (UPS/IPS). Zgodnie z prawem unijnym państwa członkowskie są zobowiązane do udostępnienia zdolności przesyłowych zgodnie z regułami rynkowymi, jednak występująca odmienna charakterystyka sieci (linie o różnym napięciu) znacznie utrudnia to przedsięwzięcie. Trudność skoordynowania wymiany między państwami można wyrazić następującym przykładem, w którym wymiana polskiej energii z niemiecką realizowana jest poprzez system czeski. Budowanie w byłych krajach RWPG sieci przesyłowych

¹⁵ Rok zmarnowanych szans, „Nowy Przemysł”, 2005, Raport Specjalny, s. 62–64.

¹⁶ Sprawozdanie z działalności Prezesa URE-2007, Część II. Realizacja ustawowych obowiązków Prezesa URE, „Biuletyn Urzędu Regulacji Energetyki”, 2008/3, s. 8–10.

¹⁷ UCTE-Unia ds. Koordynacji Przesyłu Energii Elektrycznej – jest stowarzyszeniem operatorów systemów przesyłowych w Europie kontynentalnej, koordynuje międzynarodową pracę systemów elektroenergetycznych, mając na celu zapewnienie ich niezawodności.

750 kV i pominięcie Polski w planach inwestycyjnych radzieckiego systemu, to efekt braku jednolitych połączeń między Polską a krajami sąsiednimi¹⁸.

5. PODSUMOWANIE

Struktura właścicielska największych koncernów europejskich nie jest jednolita. Majątek dwóch największych koncernów jest własnością państw Francji i Szwecji, z tym, że we Francji zostało prawnie unormowane obowiązkowe minimum 70% własności państwa koncernu EdF¹⁹. Można sklasyfikować koncerny, które dążą do zdobywania przewagi na rynku rozszerzając skalę działania na inne kraje oraz podmioty, które stanowią element w strukturze wielkich ponadnarodowych przedsiębiorstw energetycznych. Przykładem tego są przedsiębiorstwa funkcjonujące w Wielkiej Brytanii, Hiszpanii i Belgii, które stanowią element w strukturze koncernów niemieckich i włoskiego. Dystrybucja energii elektrycznej jest jedną z podstawowych działalności każdego europejskiego koncernu energetycznego. Sieci przesyłowe przez większość państw skupiona jest w jednym podmiocie gospodarczym, jednak ich struktura własności nie jest jednolita w państwach UE; w jednych krajach sieci traktowane są jako dobro narodowe stanowiące własność państwa, w innych właścicielami są koncerny innych krajów. Francuski EdF jest największym koncernem pod względem długości sieci elektroenergetycznych i przychodów z działalności dystrybucyjnej, natomiast najmniejszym koncernem jest szwedzki Vattenfall, który w 2008 roku osiągnął przychody 2,5 krotnie mniejsze i jest właścicielem sieci prawie 5 krotnie mniejszej od EdF. Handel energią elektryczną odbywa się głównie na rynkach krajowych, wielkość sprzedaży energii na rynku międzynarodowym świadczy o niskim poziomie rozbudowy infrastruktury sieci transgranicznych. Poszczególne koncerny energetyczne obsługują odbiorców energii elektrycznej wielu krajów na poziomie od prawie 6 mln do blisko 50 mln, jednak ilość odbiorców energii elektrycznej w poszczególnych koncernach nie wynika z handlu energią z zagranicą, a z przeprowadzanych transakcji kapitałowych i w efekcie przejmowania klientów.

BIBLIOGRAFIA

- Annual Report 2008, E.ON 2009, www.eon.com
- Annual Report 2008, EDF Group, www.edf.com
- Annual Report 2008, Enel Rome 2009, www.enel.com

¹⁸ K. Kochanowski, Europa potrzebuje nowych połączeń międzysystemowych, „Świat Energii”, 2006/3, s. 6–7.

¹⁹ Loi n°2004–803 du 9 août 2004 relative au service public de l’électricité et du gaz et aux entreprises électriques et gazières, NOR: ECOX0300221L, <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000005822711&d> [kwiecień 2010 r.].

- Annual Report 2008, Iberdrola 2009, www.iberdrola.com
- Annual Report 2008, RWE 2009, www.rwe.com
- Annual Report 2008, Vattenfall AB and Intellecta Corporate AB, Sweden 2009, www.vattenfall.com
- Ciepela D., *Liberalizacja z oporami*, „Nowy Przemysł”, 2007/3.
- Ciepela D., *Walka o własność*, „Nowy Przemysł”, 2007/11.
- Kochanowski K., *Europa potrzebuje nowych połączeń międzysystemowych*, „Świat Energii”, 2006/3.
- *Konkurencja na rynkach energii elektrycznej w państwach Unii Europejskiej*, „Biuletyn URE” 2007/4
- *Konsolidacja euroenergetyki będzie trwać*, „Nowy Przemysł”, 2006/1.
- Mielczarski W., *Elektroenergetyka w Unii Europejskiej: O miejsce dla Polski*, www.igeos.pl/doc/konsolidacja/Elektroenergetyka [styczeń 2010 r.].
- Rok zmarnowanych szans, „Nowy Przemysł”, 2005, Raport Specjalny
- Smardz J., Liszek W., Sowa M., Wiktorowicz M., *Funkcjonowanie przedsiębiorstwa na polskim i europejskim rynku energii elektrycznej*, ARE, Warszawa 2008.
- Sprawozdanie z działalności Prezesa URE-2007, Część II. Realizacja ustawowych obowiązków Prezesa URE, „Biuletyn Urzędu Regulacji Energetyki 2008/3.
- *Światowa energetyka konsoliduje się*, „Świat Energii”, 2006/4.

CHARACTERISTICS OF SELECTED UTILITY COMPANIES IN EU MEMBER STATES

Summary: This article aims to show the functioning of the electricity sector in the EU member states in the context of liberalization of the European electricity market. The objectives of the side, allowing for a broader understanding of the relationship between national standards governing the operation of internal markets and the rights of the European market are: presentation of the relationships and connections in the capital structure of European energy companies; the appearance of the institutions and the adoption of the system controller tariff and regulations in individual member countries; analysis of electricity market development in the context of the expansion of energy companies on external markets. The conclusion is that the systematic development of European electricity companies, acquisitions and mergers of enterprises results in a further strengthening its position in the energy market. No cross-border mergers prevents the free movement of goods, which is energy in the European power market.

Key words: european energy, competitive electricity market, cross-border trade.

mgr Małgorzata Ulatowska
Enea Sp. z o.o.
malulat@interia.pl